

La segregació escolar pot empitjorar per la negativa de la concertada a reduir ràtios

La Fundació Bofill alerta que l'excés d'oferta de places a P3 pot fer que famílies de major renda evitin centres de major complexitat del seu entorn

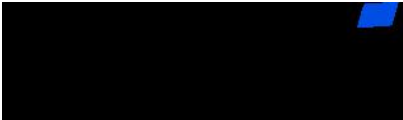

El descens de natalitat ha provocat una sobreoferta de places a P3. | ACN

La **sobreoferta de places a P3** i la negativa de la majoria de **centres concertats a reduir la ràtio** tant com els públics pot perjudicar la lluita contra la **segregació escolar**. Ho ha alertat aquest dijous la **Fundació Bofill**, que ha presentat l'informe "La protecció dels centres educatius segregats a Catalunya 2021" i ha reclamat mesures per evitar aquest fenomen, agreujat per un **descens de la natalitat** que provoca que moltes places quedin vacants i, per tant, que determinades famílies puguin optar a **esquivar els centres de major complexitat**.

L'entitat valora positivament la iniciativa del Govern de reducció de ràtios a **20 alumnes per aula** per al curs vinent, ja que això redueix la sobreoferta, però avisa que aquesta encara és excessiva, fent que molts infants es desplacin voluntàriament fora de la zona de residència i, per tant, que els centres **no representin la composició de l'entorn**. En tot cas, aquesta limitació d'alumnes ha estat aplicada pràcticament per tots els centres públics, però no pels concertats, amb els quals s'hi ha hagut de negociar un a un, amb resultats dispars.

D'aquesta manera, malgrat l'obertura de nous grups al sector públic, **les escoles públiques han perdut volum** d'oferta respecte la privada concertada a molts llocs. L'informe analitza la preinscripció a P3 als municipis de més de 10.000 habitants i, en 68 dels 92 amb centres de les dues línies, n'ha hagut algun de concertat que no ha reduït ràtios tant com la resta. Pràcticament tres de cada quatre de concertats han limitat l'oferta de places, però sovint menys que els públics, motiu pel qual **la concertada ha guanyat pes a 44 municipis**.

Aquest canvi de proporcions en favor de la privada té lloc sobretot **fora de Barcelona**, mentre que a la capital catalana històricament el pes de la concertada era més alt i ara, amb la **reconversió de centres en públics** i amb la reducció de ràtios això s'està revertint. Als municipis de més de 10.000 habitants més enllà d'aquesta ciutat, però, els centres públics han reduït un 11% el nombre de places per al curs vinent, mentre que els concertats només ho han fet en un 8%.

I per què la sobreoferta pot ser problemàtica? La Fundació Bofill apunta que aquesta "multiplica les possibilitats de tria de determinades famílies, principalment aquelles amb més estratègies i mitjans per evitar centres del barri amb més complexitat", les quals disposen de més alternatives. Això provocaria un "**efecte fugida**" de famílies de major renda que "deixa, per altra banda, vacants a les escoles de l'entorn i una concentració d'alumnat més vulnerable que tria freqüentment centres de proximitat".

Aquest fet agreuja la segregació escolar, ja que, fins i tot en els casos de barris amb pocs recursos, aquells que en tenen més opten per portar els infants fora. Igualment, aquest excés de places en la preinscripció pot generar "tensions entre els centres escolars, que poden activar **estratègies competitives per atreure les famílies** i no perdre grups i professorat".

I la segregació existent a principi de curs encara es pot agreujar amb els mesos, ja que l'alumnat que demana plaça durant l'any acostuma a ser més vulnerable, ja que pot arribar de **migracions o d'expulsions per raons econòmiques** del municipi d'origen, i es troba amb les vacants sobretot en centres de molta complexitat que han deixat les famílies de major renda. La concentració d'infants en situació social desafavorida, per tant, encara s'incrementa més.

De fet, l'informe conclou que els centres que més ajusten l'oferta de places a la demanda real són els públics de menor complexitat, mentre que **en sobren més en aquells públics de major complexitat i els concertats**. Hi ha major risc, per tant, que les famílies es quedin sense plaça en la preinscripció als centres públics de menor complexitat. I això, segons la Fundació Bofill, podria comportar que aquelles famílies que s'ho puguin permetre escullin com a alternativa els centres concertats, per evitar els de major complexitat.

Creixen les places buides a la concertada

Des de fa diversos cursos s'ha accentuat aquesta major presència de places vacants sobretot a l'escola concertada però també a la pública de màxima complexitat, en concret i respectivament, el 21% i el 17% de les places ofertes el curs present. En el segon cas, però, aquestes es van omplint d'alumnes de famílies vulnerables per l'efecte esmentat pel qual, a causa de la disponibilitat d'espai i la **manca d'aplicació de criteris de distribució**, augmenta encara més la segregació escolar durant el curs.

En alguns casos, la recerca de centres fora del nucli propi comporta la **mobilitat a altres municipis**. És el cas del 13% d'alumnes del segon cicle d'educació infantil, que cada dia es desplaça a una escola d'una altra localitat. A més, en el 63% dels casos és cap a una escola concertada, per evitar precisament centres de molta complexitat del propi entorn.

Els **municipis amb més volum d'alumnat no resident** són Montgat, Llinars del Vallès, Esplugues de Llobregat, Pallejà, Premià de Dalts, Sant Quirze del Vallès, la Garriga i Sant Sadurní d'Anoia. En canvi, aquells dels quals **marxen més infants** a estudiar fora són Corbera de

Llobregat, Canovelles, Sant Adrià de Besòs, Santa Margarida de Montbui, Barberà del Vallès, Lliçà d'Amunt, Sant Joan Despí i Cubelles. **Sant Just Desvern** i la **Roca del Vallès**, curiosament, capten molts alumnes i, a la vegada, en marxen també molts de residents a municipis propers.

Malgrat aquesta sobreoferta evident de places, l'informe apunta que tan sols **vuit municipis han programat voluntàriament una ràtio global inferior** a 20 alumnes per grup: Calonge i Sant Antoni, l'Escala, Sant Joan de Vilatorrada, Sant Sadurn d'Anoia, Santa Coloma de Farners, Santa Margarida de Montbui i Torelló. Per contra, n'hi ha **tres que han ofert fins i tot ràtios superiors**: Vic, l'Hospitalet de Llobregat i Sant Cugat del Vallès. Igualment, només Barcelona, Vila-seca i una zona de Sabadell han aplicat la possibilitat de fixar ràtios diferenciades per zones o centres per evitar la sobreoferta o per garantir la distribució equilibrada d'alumnes.

La nova ràtio orientativa del Departament d'Educació ha eliminat la diferència que hi havia abans entre les 25 places a la majoria de grups i els 22 per als de màxima complexitat. Només tres municipis de més de 10.000 habitants, però, han mantingut aquestes **ràtios diferents per als centres de major complexitat**, per evitar que aquests rebin més alumnes de nuclis desfavorits durant el curs.

Dues places mínim per a alumnes amb necessitats

Així mateix, es manté la reserva mínima de dues places per grup per a alumnes amb necessitats educatives, una proporció que la Fundació Bofill considera "insuficient per donar resposta al **33,4% d'alumnat amb risc de pobresa actual**". Fins i tot així, a més, la proporció de places és ara major als centres públics, ja que, com que la majoria de concertats no han reduït tant la ràtio, el fet de tenir-ne dues per a infants amb necessitats educatives en un grup més gran fa que, en termes relatius, la quantitat sigui menor.

Sigui com sigui, l'entitat creu que la reducció de ràtios "és un primer pas positiu que ha permès reduir l'oferta en un 11% les places respecte del curs passat i millorarà la qualitat educativa". Ara bé, l'evolució demogràfica "fa que aquesta mesura no sigui suficient i caldrà combinar-la amb un **tancament selectiu de grups**". Entre 2012 i 2032, **Catalunya perdrà uns 23.000 alumnes de P3**, segons l'Idescat, un fet que caldrà analitzar com impacta en la programació de l'oferta i en com un excés de places pot fer augmentar la segregació.

Entre altres propostes, la Fundació Bofill insta el Departament d'Educació a aprovar un nou decret que obligui a fer una **programació conjunta de l'oferta educativa** tant als centres públics com concertats, per evitar que els segons puguin mantenir l'oferta de places mentre els primers la redueixen. Cal fixar, insisteix, un límit mínim i màxim d'alumnes per grup i uns criteris de tancament de línies, els quals "han de vetllar per l'**escolarització de proximitat**, la bona gestió de l'aula, un aprofitament eficient dels recursos i un **enfortiment de la xarxa pública**". La programació asimètrica de l'oferta entre zones i la planificació a nivell supramunicipal són altres eines que reclama potenciar.